

Center for Dokumentation
og Indsats mod Ekstremisme

Lovgivningens muligheder for sociale indsatser til forebyggelse af ekstremisme

En håndbog for kommuner

OKTOBER 2024

© 2024 Udlændingestyrelsen
Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme
Udlændingestyrelsen
Farimagsvej 51A
4700 Næstved
Danmark

Tlf.: 72 14 27 00
Stopekstremisme.dk

Oktober 2024

Alle rettigheder tilhører Udlændingestyrelsen
Udgivelsen kan frit hentes på stopekstremisme.dk
Udlændingestyrelsens udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegengivelse

Layout: Degn Grafisk A/S

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
2. Særlige forhold omkring underretninger og samarbejdet mellem politi og kommune	8
3. Overblik over indsatsmuligheder	10
4. Børn og unge under 18 år	11
Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse af barnet eller den unges behov	11
Screening – BL § 18	11
Afdækning – BL § 19	11
Børnefaglig undersøgelse – BL § 20	12
Hjælp og støtte til børn, unge og deres familier	13
Rådgivning - barnets lov (BL) §§ 28-29	13
Tidligt forebyggende indsatser - BL § 30	13
Støttende indsatser - BL § 32	14
Fast kontaktperson - BL § 32 stk. 1, nr. 3	14
Familiebehandling og forældrecoaching - BL § 32, stk. 1, -nr. 5 og 8	15
Forældrepålæg – BL § 38	16
Børne- og Ungepålæg – BL § 39	17
Anbringelse uden for hjemmet med samtykke - BL § 46	17
Anbringelse uden for hjemmet uden samtykke - BL § 47	18
Indsatser for dømte unge	20
Koordinator til unge, dømt til socialpædagogisk behandling – BL § 127	20
Indsatser for unge i risiko for at begå kriminalitet	20
Netværkssamråd – BL § 130	20
Udslusning af unge, der har afsonet frihedsstraf – BL § 131	20

Forebyggende indsatser efter andre lovgivninger	21
Ungdommens Uddannelsesvejledning	21
5. Borgere over 18 år	22
Ungestøtte - barnets lov (BL) kapitel 13	22
Rådgivning efter lov om social service (SEL) §§ 10 og 12b	22
Rådgivning - SEL § 10	22
Rådgivning - SEL § 12 b	23
Mentor - SEL § 12 b, stk. 2	24
Tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB)	25
Koordinerende sagsbehandler – LAB § 36	25
Virksomhedspraktik - Kapitel 11 i LAB	25
Ansættelse med løntilskud - Kapitel 12 i LAB	25
Nytteindsats – kapitel 13 i LAB	25
Vejledning og opkvalificering - Kapitel 14 i LAB	26
Mentorstøtte – Kapitel 26 i LAB	26
Kontakt og rådgivning	28

1. Indledning

Formålet med denne håndbog er at beskrive de muligheder i lovgivningen, som kommuner kan bruge til at iværksætte indsatser over for borgere for at forebygge og afhjælpe ekstremisme og de negative sociale konsekvenser af ekstremisme.

Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med. Ekstremistiske miljøer og ideer er endvidere ofte karakteriseret ved:

- Manglende respekt for andre menneskers frihed og rettigheder.
- Manglende respekt for institutioner og beslutningsprocesser i det repræsentative demokrati.
- Forenklede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende.
- Lukkethed og fokus på et opfattet modsætningsforhold mellem 'os' og 'dem'¹.

Negative konsekvenser af ekstremisme kan for eksempel være, at en borger har forringet livskvalitet og forringede udviklingsmuligheder som følge af at være involveret i et fanatisk, marginaliseret, repressivt eller kriminalitetstruet ekstremistisk miljø, eller hvis en borger bliver offer for vold, trusler, negativ social kontrol eller andre skadelige handlinger med ekstremistisk baggrund og derved lider fysisk eller psykisk overlast.

De vigtigste love i denne forbindelse er barnets lov, lov om social service og retsplejeloven.

Efter **barnets lov** § 15, stk. 3, skal kommunerne udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af ekstremisme blandt børn, unge og deres familier². Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres³. Barnets lov skaber også rammen for den sociale underretningspligt og den skærpede underretningspligt for offentligt ansatte, som foreligger ved viden eller formodning om, at en mindreårig har behov for støtte eller har været udsat for overgreb. I forlængelse heraf kan der i nogle tilfælde være behov for en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse efter barnets lov samt eventuelt støttetilbud eller andre indsatser, hvilket vil blive uddybet i denne håndbog.

1 Læs mere om ekstremisme og radikaliserings på stopekstremisme.dk [her](#).

2 Find anbefalinger og skabeloner til kommunalt beredskab på stopekstremisme.dk [her](#).

3 Bemærk, at § 15, stk. 3, i barnets lov omfatter tilsvarende krav om et beredskab for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Nogle kommuner har særskilte beredskaber for henholdsvis ekstremisme og negativ social kontrol/æresrelaterede konflikter, mens andre kommuner har ét samlet beredskab for de to områder. Denne håndbog omhandler alene ekstremisme, men det vil være hensigtsmæssigt at orientere sig i kommunens beredskab for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, da der kan være overlap og gråzoner mellem områderne, særligt i det forebyggende arbejde. For rådgivning om æresrelaterede konflikter kan Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter kontaktes: maerk@siri.dk

Efter lov om social service har kommunerne endvidere et ansvar for at afhjælpe særlige sociale problemer hos voksne, hvilket i nogle tilfælde indebærer, at kommunen skal iværksætte tiltag for at forebygge eller afhjælpe de negative konsekvenser af ekstremisme. Efter lovens § 12b skal kommunerne også sørge for, at borgere har mulighed for gratis, målrettet rådgivning, hvis de henvender sig, fordi de er i risiko for at blive radikaliserede eller ønsker hjælp til at forlade et ekstremistisk miljø, ligesom de skal overveje, om den pågældende har behov for yderligere støtte. Kommunerne kan også anvende andre lovgivninger for at hjælpe den enkelte borger, navnlig lov om aktiv beskæftigelse. Alt dette vil blive uddybet i det følgende.

Endelig er **retsplejelovens § 115** vigtig for den kommunale organisering omkring arbejdet med borgere i risiko for ekstremisme. Den tilsiger, at politiet og andre offentlige myndigheder må udveksle oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, når formålet er at forebygge kriminalitet. Denne paragraf bruges i det såkaldte **infohussamarbejde**, som er et kriminalpræventivt myndighedssamarbejde mellem kommune, politi, kriminalforsorg, psykiatri m.fl., der har til formål at forebygge kriminalitet med ekstremistisk motiv. En central del af infohussamarbejdet er "infohus kommune", som er et samarbejdsforum mellem kommunen, politiet og eventuelt andre myndigheder, der aktiveres, når der er bekymring for, om en borger er i risiko for at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv. Det overordnede formål er at vurdere bekymringen på tværs af flere myndigheder og fagligheder, for derved at belyse en bekymrings elementer, omfang og alvorsgrad. Centrale aktører i dette samarbejde er politiets infohustovholder og kommunens infohustovholder, der koordinerer indbyrdes omkring bekymringshenvendelser. Se også det følgende kapitel om særlige forhold i samarbejdet mellem politi og kommune.

Håndbogen har været i høring hos Social- og Boligstyrelsen, Aarhus Kommune og Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK). Desuden har flere forskellige kommuner bidraget med cases. Mange tak til alle involverede for jeres konstruktive bidrag!

Værd at bemærke, før du læser videre:

- Denne håndbog indeholder en oversigt over relevant lovgivning, som dog ikke bliver udtømmende gennemgået. For den mere konkrete anvendelse af paragraferne henvises til de respektive love og vejledninger.
- Håndbogen fokuserer på lovbestemte, primært socialfaglige, kommunale indsatsmuligheder over for enkeltpersoner og familier. Håndbogen er dermed ikke en udtømmende gennemgang af alle tænkelige indsatser til forebyggelse af ekstremisme. For eksempel kunne generelle skolepolitikker, kommunikationsindsatser, medborgerskabsfremmende indsatser m.v. være relevante i den samlede kommunale forebyggelsesindsats, ligesom der også er relevante indsatsmuligheder i regi af regionerne, kriminalforsorgen og ungdomskriminalitetsnævnene⁴. Desuden har en del skoler, uddannelser og kommuner tilbud om gratis psykologhjælp til unge, hvilket ikke er nærmere beskrevet i denne håndbog.
- Håndbogens fokus på indsatser betyder også, at lovgivningens styringsmæssige rammer for indsatserne ikke er nærmere beskrevet. Her tænkes for eksempel på Barnets plan, jf. barnets lov (BL), kapitel 9, Ungeplanen, jf. BL, §§ 108-109, og Helhedsorienteret plan, jf. BL, § 110; bestemmelser, der er vigtige i forhold til at involvere borgeren/familien og beskrive overordnede formål og delmål for den samlede indsats.
- I håndbogen refereres der visse steder til erfaringerne med at anvende bestemte indsatser, men håndbogen rummer ikke en systematisk gennemgang af evidensen for effekterne af de mange forskellige indsatser, som håndbogen beskriver⁵.

⁴ Børn og unge, der er tilknyttet ekstremistiske miljøer eller fællesskaber, vil ofte have begået eller være i risiko for at begå kriminalitet. Hvis barnet/den unge bliver sigtet og dømt for personfarlig kriminalitet eller lignende, vil sagen ofte blive behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, hvor de eksempelvis kan blive idømt et forbedringsforløb, jf. Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Læs mere på hjemmesiden domstol.dk/ungdomskriminalitetsnaevnet [her](#).

⁵ Socialstyrelsen udgav i 2014 publikationen Systematisk risikovurdering af kriminalitetstruede børn og unge. Til denne er der knyttet et kriminalpræventivt handlekatalog, som oplister indsatsmuligheder med evidens for at virke på bestemte risikofaktorer for kriminel adfærd. Find publikationen på sbst.dk [her](#). Kriminalitet og ekstremisme har visse fællestræk, og derfor er Socialstyrelsens handlekatalog i et vist omfang relevant for ekstremisme. Imidlertid er der også en række forskelle og særtræk ved ekstremisme, herunder blandt andet politisk-ideologiske faktorer, og der findes ikke et fuldt overblik over risikofaktorer for ekstremisme sammenholdt med indsatser og disses evidens for at kunne mindske betydningen af risikofaktorerne.

2. Særlige forhold omkring underretninger og samarbejdet mellem politi og kommune

I forhold til børn og unge under 18 år gælder borgernes sociale underretningspligt, visse fagpersoners skærpede underretningspligt samt kommunernes underretningspligt ved sårbare familiers flytning fra én kommune til en anden.

Efter § 135 i barnets lov har alle, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, pligt til at underrette kommunen. Det kan fx gælde, når barnet eller den unge lever eller færdes i et ekstremistisk miljø.

Det fremgår desuden af § 133 i barnets lov, at fagpersoner har en særlig udvidet underretningspligt til kommunen, når de under udøvelse af tjenesten får kendskab til eller har grund til at antage, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Underretningspligten omfatter blandt andet offentligt ansatte og andre med offentlige hverv, herunder læger, personer, der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.

Endelig har kommunerne efter barnets lov § 132 en underretningspligt, når familier med børn med støttebehov flytter fra én kommune til en anden.

Kommunalbestyrelsen skal efter barnets lov § 136 sikre, at der iværksættes en rettidig og systematisk vurdering af alle underretninger efter lovens §§ 132, 133 og 135 for at afklare, om barnet eller den unge har behov for særlig støtte. Kommunalbestyrelsen skal tillige foretage central registrering af underretningerne for at understøtte tilrettelæggelsen af indsatser.

Kommunalbestyrelsen skal senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge.

Visse underretninger til kommunen vedrørende børn og unge kan endvidere have en karakter, som falder inden for infohus kommunes målgruppe; det vil sige personer i mulig risiko for at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv, som politi og kommune skal samarbejde omkring i regi af "infohus kommune".

Endvidere vil de henvendelser og sager, som kommunen har vedrørende voksne, der på den ene eller anden måde menes at have berøring med ekstremisme, i langt de fleste tilfælde falde inden for infohus kommunes målgruppe.

I alle disse tilfælde skal kommunen kontakte den relevante polititovholder i den politikreds, som kommunen er beliggende i.

Politiets infohustovholder vil altid som det første vurdere, hvorvidt der er sikkerhedsmæssige forhold, der forhindrer, at bekymringen behandles i infohus kommune. Hernæst vil politiets infohustovholder som udgangspunkt drøfte bekymringen med den kommunale infohustovholder med henblik på en fælles beslutning om, hvorvidt bekymringen skal bringes ind i infohuset. Eller sagt på en anden måde; hvorvidt samarbejdet mellem politi, kommune og eventuelt andre myndigheder i "infohus kommune" skal aktiveres i forhold til den pågældende borger⁶.

I infohus kommune-samarbejdet foretager myndighederne sammen en vurdering af risici i relation til borgeren, herunder om der er særlige hensyn, som myndighederne skal tage i dialogen med borgeren.

Hvis borgeren vurderes at være i risiko for at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv, gennemfører myndighederne i infohus kommune også en analyse af ressourcer og behov hos borgeren. Den samlede analyse danner grundlag for anbefalinger om, hvordan borgeren kan hjælpes til en mere velfungerende tilværelse.

Der træffes ikke afgørelser i infohus kommune, men de relevante myndigheder (ofte kommunen som social myndighed) iværksætter efterfølgende indsatser i eget regi.

Iværksættelsen af en indsats over for en borger, om hvem der er bekymring for, at vedkommende er i risiko for at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv, bør således ske efter en tværfaglig analyse og vurdering i infohus kommune, der ofte vil pege på de risici og behov hos borgeren, som der vil kunne arbejdes med.

For børn og unge under 18 år vil kommunens egen afdækning eller børnefaglige undersøgelser endvidere kunne bidrage til at afklare barnet eller den unges behov samt hvilke indsatser, der bør iværksættes. Omvendt skal kommunen i sin afdækning eller børnefaglige undersøgelser også inddrage de fagfolk, der allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold, og det vil i bekymringer om ekstremisme sige infohuset. Det er derfor vigtigt med et godt samarbejde mellem myndighedsafdelingen for børn og unge og infohuset.

⁶ Se også samarbejdsmodel for infohusene på stopekstremisme.dk [her](#)

3. Overblik over indsatsmuligheder

I det følgende gives et overblik over de lovhjemler, som kommuner kan bruge til at iværksætte indsatser over for borgere i et ekstremistisk miljø, eller som er på vej ind i eller ud af et ekstremistisk miljø og derfor oplever negative konsekvenser af ekstremisme. For børn og unge under 18 år er det barnets lov (BL) og lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. (vejledningsloven). For borgere over 18 år er det lov om social service eller "serviceloven" (SEL) samt lov om aktiv beskæftigelse (LAB).

Paragrafferne uddybes i de følgende kapitler.

Under 18 år	Over 18 år
Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse (BL §§ 18-23)	Ungestøtte (BL kap. 13)
Rådgivning (BL §§ 28-29)	Rådgivning (SEL § 10)
Tidligt forebyggende indsatser (BL § 30), herunder konsulentbistand, familierettede indsatser samt netværks- og samtalegrupper.	Rådgivning (SEL § 12 b)
Støttende indsatser (BL § 32), herunder fast kontaktperson, familiebehandling samt praktisk og pædagogisk støtte	Mentor (SEL § 12 b)
Forældrepålæg (BL § 38)	Koordinerende sagsbehandler (LAB § 36)
Børne- og Ungepålæg (BL § 39)	Virksomhedspraktik (LAB kap. 11)
Anbringelse uden for hjemmet (BL §§ 46-47)	Ansættelse med løntilskud (LAB kap. 12)
Koordinator til unge, dømt til socialpædagogisk behandling (BL § 127)	Nytteindsats (LAB kap. 13)
Netværkssamråd for unge mistænkt for kriminalitet (BL § 130)	Vejledning og opkvalificering (LAB kap. 14)
Udslusning af unge, der har afsonet frihedsstraf (BL § 131)	Mentorstøtte (LAB kap. 26)
Uddannelsesvejledning (vejledningsloven)	

4. Børn og unge under 18 år

Kommunen skal efter barnets lov (BL) yde særlig støtte til børn, unge og familier i udsatte positioner blandt andet for at forebygge sociale problemer. Børn og unge, der er i risiko for at blive rekrutteret til et ekstremistisk miljø eller oplever andre negative konsekvenser ved ekstremisme, vil ofte være i målgruppen for særlig støtte efter BL's regler. Der skal dog altid foretages en konkret og individuel vurdering heraf.

Se også kapitel 2, der omhandler underretninger og samarbejdet med politiet om en del af sagerne.

Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse af barnet eller den unges behov

Ifølge BL skal barnets eller den unges og familiens forhold undersøges i et omfang, der svarer til deres problematikker. Alle sager skal screenes for, hvorvidt der er behov for at oplyse sagen yderligere gennem en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse.

Screening – BL § 18

Alle nye underretninger og henvendelser skal screenes efter reglerne i BL § 18 for at vurdere, om barnet kan have behov for særlig støtte. Screeningen skal føre til, at kommunalbestyrelsen kan tage stilling til, om der er tale om:

- a) en problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov;
- b) en problemstilling, der kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov; eller
- c) en problemstilling, der kræver en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov.

Proportionalitetsprincippet gælder, hvilket bl.a. betyder, at hvis en sag kan oplyses tilstrækkeligt gennem en afdækning, skal der ikke iværksættes en børnefaglig undersøgelse.

Børnefaglig undersøgelse skal iværksættes i sager, der vurderes at være alvorlige og/eller komplekse.

Afdækning – BL § 19

Hvis kommunalbestyrelsen på baggrund af en screening efter BL § 18 vurderer, at der er behov for at afdække et eller flere forhold af betydning for et barns eller en ungs støttebehov, skal kommunalbestyrelsen foretage den nødvendige afdækning med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold, jf. BL § 19. Dette bør i første række omfatte fagpersonerne i det kriminalpræventive samarbejde infokus kommune. Derudover kan det fx også dreje sig om pædagoger, lærere eller psykologer i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR).

Afdækningen er målrettet de forhold, der er relevante for at belyse barnets eller den unges og eventuelt familiens konkrete udfordringer og støttebehov. Afdækningen gennemføres som altovervejende princip i samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren.

Børnefaglig undersøgelse – BL § 20

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, når der er grund til at antage, at det er en alvorlig og/eller kompleks sag, jf. BL § 20. En sag kan være alvorlig og kompleks, for eksempel ved tegn på alvorlig mistrivsel i form af svært udadreagerende eller selvskadende adfærd. Bekymringer om ekstremisme vil ofte være så komplekse, at de kræver en børnefaglig undersøgelse. Kommunalbestyrelsen kan endvidere iværksætte en børnefaglig undersøgelse, når man i øvrigt vurderer, at det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges støttebehov, for eksempel hvis barnet skal anbringes.

En børnefaglig undersøgelse skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos barnet eller den unge, familien og netværket, jf. BL § 22. Kommunen skal tilrettelægge undersøgelsen, så den kommer hele vejen rundt om barnets, den unges og familiens situation. Den skal belyse, hvilke udfordringer, der skal afhjælpes, og hvilke ressourcer, der er til stede, og som skal understøttes og bringes i spil med inddragelse af de fagpersoner, der er omkring barnet, den unge eller familien.

I en børnefaglig undersøgelse relateret til en bekymring om ekstremisme, vil det være relevant at inddrage infohus kommune og deres helhedsanalyse af barnets/den unges situation. Til dette kan infohus kommune benytte et vurderingsværktøj, udviklet af Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme. Værktøjet kommer hele vejen rundt om en borger i form af bekymrende adfærd og historik samt ressource- og risikofaktorer i relation til uddannelse/beskæftigelse, familie, netværk, fritid og eventuel psykisk sårbarhed.

Læs mere om vurderingsværktøjet til anvendelse ved bekymring for ekstremisme på stopekstremisme.dk [her](#).

Den børnefaglige undersøgelse skal altid gennemføres og afsluttes hurtigst muligt under hensyn til barnets eller den unges samt kommende forældres behov for støtte. Den børnefaglige undersøgelse gennemføres så vidt muligt i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

Den børnefaglige undersøgelse skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte støtte efter BL §§ 32, 46 eller 47 og i givet fald hvilken, jf. BL § 22, stk. 6. Den børnefaglige undersøgelse skal foretages inden for 4 måneder og indeholde oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge stiller sig til støtten, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at afhjælpe vanskelighederne.

Børne- og ungeudvalget kan i visse tilfælde beslutte at gennemføre en børnefaglig undersøgelse uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år. Det gælder under ophold på en institution eller indlæggelse på et sygehus, herunder en psykiatrisk afdeling, hvis det anses for nødvendigt for at vurdere, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling. En sådan undersøgelse skal være afsluttet inden 2 måneder efter børne- og ungeudvalgets afgørelse, jf. § 23, stk. 1.

Børne- og ungeudvalget kan på samme måde beslutte at gennemføre den børnefaglige undersøgelse uden samtykke ved benyttelse af det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 23, stk. 2.

For mere viden om screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse i Social- og Boligstyrelsens håndbog om barnets Lov. Find håndbogen på sbst.dk [her](#).

Hjælp og støtte til børn, unge og deres familier

Rådgivning - barnets lov (BL) §§ 28-29

Kommunen skal efter BL § 29 tilbyde gratis, familieorienteret rådgivning til børn, unge og deres forældre og andre personer, der sørger for et barn eller en ung, samt til vordende forældre for at løse vanskeligheder i familien. Rådgivningen skal have karakter af et åbent, anonymt tilbud, hvor alle kan henvende sig for at modtage rådgivning.

Kommunen er forpligtet til ved opsøgende virksomhed at rette et sådant tilbud til enhver, som må antages at have behov for det. Kommunen må derfor blandt andet rette sit opsøgende arbejde mod særligt udsatte grupper af børn og unge.

Tidligt forebyggende indsatser - BL § 30

Kommunen skal efter BL § 30 tilbyde en forebyggende indsats til barnet, den unge eller familien, når det vurderes, at barnet eller den unge har behov for støtte, og det samtidig vurderes, at en forebyggende indsats efter BL § 30, nr. 1-4, vil være tilstrækkelig i forhold til at imødekomme dette behov. BL § 30 indeholder muligheden for at tilbyde blandt andet:

- Konsulentbistand, herunder familierettede indsatser.
- Netværks- eller samtalegrupper.
- Andre indsatser, der har til formål at forebygge et barns, en ungs eller familiens vanskeligheder.

Som et eksempel på en tidligt forebyggende indsats kan nævnes støtte med tiltag som fritidsaktiviteter, der kan understøtte, at barnet eller den unge indgår i positive sociale relationer og får mulighed for nye, sunde interesser.

Få mere viden om BL §§ 28-30

Reglerne om rådgivning og tidligt forbyggende indsatser efter BL §§ 28-30 er beskrevet i kapitel 6 i Social- og Boligstyrelsens håndbog om barnets Lov. Find håndbogen på sbst.dk [her](#).

Støttende indsatser - BL § 32

Når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om en eller flere støttende indsatser, jf. BL § 32, stk. 1. Kommunen kan alene træffe afgørelse om støttende indsatser efter denne bestemmelse, hvis der foreligger samtykke fra den eller de personer, som har del i forældremyndigheden og den unge over 15 år.

Støttemulighederne efter BL § 32, stk. 1, omfatter:

- Ophold i dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted el.lign.
- Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet.
- Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge eller for hele familien.
- Formidling af praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetaling af godtgørelse til den unge.
- Familiebehandling eller behandling af barnet eller den unge.
- Familieanbringelse i form af døgnophold.
- Støtteophold i en plejefamilie eller på et børne- og ungehjem.
- Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte.

Nedenfor uddybes nogle udvalgte indsatser, som efter omstændighederne kan være relevante for at støtte barnet eller den unge, for hvem der er en bekymring om ekstremisme. Dette kan gøres sideløbende med, at der arbejdes konkret med den måde, som bekymringen kommer til udtryk gennem tilhørsforholdet til og/eller sympatien med ekstremistiske miljøer.

Fast kontaktperson - BL § 32 stk. 1, nr. 3

Ifølge BL § 32 stk. 1, nr. 3, har kommunerne mulighed for at tilbyde barnet eller den unge en fast kontaktperson. En del af landets kommuner har særligt uddannede mentorer, hvor der gennem et individuelt tilrettelagt forløb arbejdes målrettet med at skabe alternativer til det ekstremistiske miljø. Samtidig arbejdes der med barnets eller den unges verdensopfattelse og legitimering af kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv.

Det landsdækkende korps af mentorer og pårørendecoaches

Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme har i samarbejde med en række kommuner etableret et landsdækkende korps af mentorer og pårørendecoaches, som er særligt uddannet til at arbejde med forebyggelse af ekstremisme. Når der er en bekymring for en borger, og kommunen vurderer, at det vil være gavnligt med en mentorindsats eller en støtte til pårørende, er der mulighed for at frikøbe en mentor og/eller pårørendecoach fra det landsdækkende korps.

Find mere information om korpset af mentorer og pårørendecoaches på stopekstremisme.dk **her**.

Familiebehandling og forældrecoaching - BL § 32, stk. 1, -nr. 5 og 8

BL § 32, stk. 1, giver desuden kommunerne mulighed for at tilbyde familiebehandling (nr. 5) og anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling samt praktisk og pædagogisk støtte (nr. 8). Familiebehandling kan blandt andet bruges til at iværksætte et forløb med en pårørendecoach, der kan drøfte forældreroller, opdragelse og demokratisk dannelse med familien.

Case fra en kommune, der har brugt familiebehandling (BL § 32, stk. 1, nr. 5) i en bekymring for ekstremisme⁷

Bekymring

Infohus kommune får en henvendelse vedrørende en pige på 15 år, W, der på sociale medier har poseret på et foto med et automatvåben (dette viser sig dog ikke at være ægte). W har endvidere refereret til et konkret skoleskyderi i USA og sagt andre ting, der giver anledning til bekymring om et forestående skoleskyderi.

Kommunens håndtering sideløbende med koordinering i infohus kommune

Socialforvaltningen har kendskab til W, da hun har begået tyveri samt har haft en grænsesøgende adfærd på internettet over for ældre mænd. Hun har endvidere givet udtryk for at have et konfliktfyldt forhold til sine forældre. Hun har mange skoleskift bag sig og har svært ved at fastholde venskaber.

Kommunen foretager en børnefaglige undersøgelse og afholder, som del heraf, bekymringssamtale med forældrene og W. Det viser sig, at forældrene ikke var bekendt med W's færden på de sociale medier, og de bliver overraskede over denne. Forældrene medgiver, at de til tider har et konfliktfyldt forhold til W og ytrer ønske om hjælp til at forbedre dette.

Kommunen bevilger vejledende samtaler til forældrene og et samtaleforløb til W, jf. BL § 32, stk. 1, nr. 5, i kommunes ungekontakt.

Igennem samtalerne i ungekontakten afdækkes det, at W på grund af mistrivsel har søgt anerkendelse blandt andet igennem sociale medier. W profiterer af samtalerne og bliver klar over, at hendes adfærd ikke har været hensigtsmæssig. Herudover bliver W henvist til udredning på en børnepsykiatrisk afdeling for at afdække en eventuel diagnose.

Forældreplæg – BL § 38

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om forældreplæg, når der er risiko for, at et barns eller en ungs udvikling er i fare, fordi forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar. Det forudsætter, at der foreligger oplysninger om for eksempel ulovligt skolefravær, lovovertrædelser eller mistanke herom, utryghedsskabende adfærd, alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge og manglende samarbejdsvilje hos forældremyndighedsindehaveren.

⁷ Casen er forkortet og giver derfor ikke et fuldt billede af sagsforløbet i henholdsvis kommune og infohus. Dette skyldes også et hensyn til anonymisering.

Et forældrepålæg skal angive en eller flere konkrete handleplaner for forældremyndighedsindehaveren, som skal kunne bidrage til at løse barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan for eksempel være, at forældremyndighedsindehaveren skal sikre barnets eller den unges fremmøde i skolen ved personligt at følge barnet eller den unge derhen; skal sikre, at barnet eller den unge er hjemme på nærmere fastsatte tider eller skal deltage i forældremøder, forældreprogram eller møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Børne- og Ungepålæg – BL § 39

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om børne- og ungepålæg, når barnet eller den unge i alderen 10-17 år har adfærdsproblemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at der er risiko for, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og når det vurderes, at et frivilligt samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren om støtte efter BL § 32 ikke er tilstrækkeligt til at afhjælpe problemerne (jf. dog §§ 12 og 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet). Afgørelsen om børne- og ungepålæg kan træffes uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Det forudsætter, at der foreligger oplysninger om for eksempel ulovligt skolefravær, lovovertrædelser eller mistanke herom, utryghedsskabende adfærd, alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer og manglende samarbejdsvilje om at løse egne problemer. Et børne- og ungepålæg skal angive en eller flere konkrete handleplaner for barnet eller den unge, som vurderes at være egnede til at bidrage til løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan for eksempel være, at barnet eller den unge skal modtage en eller flere støttende indsatser efter BL § 32, stk. 1, nr. 1, 3-5, og 8, undlade at færdes eller tage ophold i et specifikt område, være hjemme på nærmere fastsatte tider, bidrage til at genoprette en forrettet skade eller deltage i andre aktiviteter med genoprettende formål, herunder at udføre samfundsnyttigt arbejde.

Anbringelse uden for hjemmet med samtykke - BL § 46

Resultaterne af den børnefaglige undersøgelse efter § 20 kan også nødvendiggøre, at barnet eller den unge efter BL § 46 anbringes uden for hjemmet med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

Alt efter det enkelte barns eller den unges udfordringer træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om valg af konkret anbringelsessted, herunder eksempelvis netværks- eller plejefamilie eller døgninstitution.

Anbringelse uden for hjemmet uden samtykke - BL § 47

Kommunens børne- og ungeudvalg kan i særlige tilfælde træffe afgørelse om at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, når betingelserne i BL § 47 er opfyldt. Det centrale kriterium for, at kommunen kan gennemføre en anbringelse uden samtykke er, at der foreligger åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling.

Reglerne om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke er nærmere uddybet i Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Find vejledningen på retsinformation.dk [her](#).

Case fra en kommune, der har brugt anbringelse (BL § 46) ved bekymring for ekstremisme⁸

Bekymring

Infohus kommune modtager en bekymring om en 17-årig dreng, X. Hans familie oplever, at han har en tiltagende vrede rettet mod en bestemt befolkningsgruppe, som han siger skal dø. Han har voldsomme vredesudbrud over for familien og har flere gange truet med at slå sig selv eller sine familiemedlemmer ihjel.

Hans familie oplever, at han udviser paranoia. X er diagnosticeret med autisme, men har ingen sygdomserkendelse. Forældrene er bekymrede for, at X også er ved at udvikle skizofreni. Forældrene har flere gange oplevet, at X pludselig giver udtryk for en forandret virkelighedsopfattelse, hvor han hallucinerer og fremstår truende.

X isolerer sig, ser ikke venner længere og er hverken i uddannelse eller beskæftigelse. Han bruger sin tid på at se voldsvideoer på internettet.

Kommunens håndtering sideløbende med koordinering i infohus kommune

Socialforvaltningen har inden drøftelsen i infohus kommune kendskab til X og har foretaget hjemmebesøg, men X har ikke ønsket at samarbejde. Forvaltningen har udarbejdet en børnefaglig undersøgelse uden X's samarbejde (BL § 23). Forvaltningen har bevilget samtaler/familiebehandling til forældrene og X er tilbudt psykologsamtaler, jf. BL § 32, stk. 1, nr. 5, men både X og forældrene har afvist at tage imod støtte.

Politiet har ikke kendskab til X i deres systemer.

Der er et tæt koordineret samarbejde mellem politi og kommune i infohus-regi. Sideløbende med at sagen koordineres i infohus kommune, løftes sagen over i PSP⁹.

X vil ikke lade sig indlægge, men da konflikterne i hjemmet optrappes voldsomt, kontaktes X's læge. X tvangsindlægges.

Socialforvaltningen vurderer herefter, at der er et anbringelsesgrundlag efter BL §§ 46 og 47. Det vurderes dog hensigtsmæssigt med en længere indlæggelse på et psykiatrisk hospital med henblik på udredning. X vil nu gerne tale med en myndighedsrådgiver. X giver udtryk for, at han ønsker at flytte hjemmefra. Han samtykker til anbringelse og forbliver frivilligt på en psykiatrisk afdeling, indtil der er fundet et anbringelsessted.

Efter anbringelsen har X fortsat psykiske udfordringer, men der er ikke længere bekymring for ekstremisme.

⁸ Casen er forkortet og giver derfor ikke et fuldt billede af sagsforløbet i henholdsvis kommune og infohus. Dette skyldes også et hensyn til anonymisering.

⁹ Politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer, jf. retsplejelovens § 115, stk. 2

Indsatser for dømte unge

Koordinator til unge, dømt til socialpædagogisk behandling – BL § 127

Efter BL § 127 skal kommunalbestyrelsen tilknytte en koordinator til unge, der er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a (om socialpædagogisk behandling). Koordinatoren skal være tilknyttet gennem hele forløbet og være den unges rådgiver, sikre sammenhængen i sanktionens faser og afholde møder med den unge, forældrene og andre relevante parter for at fastholde de målsætninger, der er fastlagt i barnets plan, jf. BL § 91, ungeplanen, jf. BL § 108, eller den helhedsorienterede plan, jf. BL § 110.

Indsatser for unge i risiko for at begå kriminalitet

Netværkssamråd – BL § 130

Kommunen skal senest syv dage efter, at den har modtaget dokumentation fra politiet om, at et barn eller en ung under 18 år er mistænkt for at have begået alvorlig kriminalitet, indkalde barnet eller den unge, forældremyndighedsindehaverne og eventuelt relevante fagpersoner samt personer fra barnets eller den unges netværk til et netværkssamråd. På netværkssamrådet aftales en plan for, hvilke initiativer og handleplaner, der kan hjælpe barnet eller den unge på ret kurs igen.

Social- og Boligstyrelsen har udviklet en række materialer og skabeloner, der kan understøtte afholdelsen af netværkssamråd. Find dem på sbst.dk [her](#).

Udslusning af unge, der har afsonet frihedsstraf – BL § 131

Unge under 18 år, der har afsonet en frihedsstraf, været varetægtsfængslet eller anbragt i varetægtsurrogat, skal have et tilbud om udslusning i form af en kontaktperson, en mentor, et gruppeforløb eller andet, der kan lette den unges overgang til et selvstændigt voksenliv. Udslusningsordningen kan hjælpe den unge med at finde bolig, skabe sig en struktureret hverdag, finde uddannelse eller arbejde, administrere sin økonomi, styrke sit netværk eller finde fritidstilbud.

Hvis der er en bekymring for, at den unge er tiltrukket af ekstremistiske miljøer, er samarbejdet i infohus kommune med den sikrede institution, kriminalforsorgen og politiet vigtigt for at sikre den gode overgang.

Tilbuddet om udslusning efter BL § 131 skal så vidt muligt etableres inden løsladelsen for at sikre, at de nødvendige sagsbehandlingskridt og praktiske forhold er på plads så hurtigt som muligt, så den unge ikke står uden relevant støtte på tidspunktet for løsladelsen.

Tilbuddet om udslusning skal have en varighed på mindst 6 måneder efter løsladelsen og minimum have et omfang svarende til en kontaktpersonordning, jf. BL § 32, stk. 1, nr. 3. Hermed sikres tilstrækkelig tid til at gennemføre en hensigtsmæssig udslusning herunder også i forhold til at få den unge i uddannelse eller beskæftigelse.

Forebyggende indsatser efter andre lovgivninger

Forskning viser, at uddannelse og beskæftigelse kan virke beskyttende for borgeren på mange sociale parametre, mens fraværet af dette kan udgøre en risiko. Med uddannelse følger anerkendelse og identitet samtidig med, at det socialiserer og skaber medborgerskab. Derfor er kendskabet til lov om aktiv beskæftigelsesindsats (LAB), lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. (vejledningsloven) og samarbejdet med Ungdommens Uddannelsesvejledning et vigtigt element at få tænkt med i det forebyggende arbejde.

Indsatsen for de unge på dette område vil som udgangspunkt være centreret omkring den Kommunale Ungeindsats (KUI), som er en indsats alle kommuner skal have, og som koordinerer de unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Ifølge lovbekendtgørelse nr. 1393 af 10. maj 2022 om kommunal indsats for unge under 25 år, § 2 a, stk. 5, har kommunalbestyrelsen således ansvar for, at 15-17-årige unge, som ikke er omfattet af undervisningspligten, og som ikke er i uddannelse, beskæftigelse eller anden uddannelsesrettet aktivitet, gives tilbud, som kan afdække og udvikle den unges interesser og kompetencer. Kommunen kan blandt andet give tilbud efter LAB.

Læs mere om LAB i denne håndbogs kapitel om tilbud til borgere over 18 år.

Ungdommens Uddannelsesvejledning

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) skal efter vejledningsloven yde vejledning til elever i folkeskolens 7.-10. klasser, lige som de formidler og koordinerer udsendelsen af elever i introduktions- og brobygningsforløb i 8.-10. klasse.

UU giver også vejledning til andre unge under 25 år, som enten ikke er i gang med eller ikke har afsluttet en ungdomsuddannelse, eller ikke er i job på mindst 30 timer om ugen. Vejledningen kan være opsøgende og er koordineret med andre kommunale vejledningstilbud. UU kan desuden yde vejledning til andre under 30 år i samarbejde med jobcentrene.

UU er de fleste steder oprettet som et samarbejde mellem flere kommuner.

5. Borgere over 18 år

Ungestøtte - barnets lov (BL) kapitel 13

Der er ofte en særlig sårbarhed forbundet med overgangen til en ny livssituation, når en ung med sociale problemer fylder 18 år og dermed bliver myndig og skal stå på egne ben. Nedenstående lovgivning kan anvendes til at støtte den unge i disse overgange. Igen kan det være relevant at inddrage infohus kommune, hvis der er bekymringer om negative konsekvenser ved ekstremisme, så relevante myndigheder og fagligheder i fællesskab, og gerne i dialog med den unge selv, kan planlægge en eller flere indsatser til at støtte den unge.

I denne sammenhæng er det væsentligt, at kommunen får planlagt en god overgang til voksenlivet for den unge, herunder også i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Det gælder uanset, om den unge har været anbragt uden for hjemmet eller har modtaget andre typer af indsatser efter BL kapitel 4.

En del af de unge, der har været anbragt uden for hjemmet, har behov for rådgivning om, hvordan de skal håndtere voksenlivet. I forhold til unge, hvis sociale problemer kræver en indsats efter BL, kan de relevante afdelinger i kommunen med fordel afholde et møde, hvor sagen overleveres, så der bliver taget hånd om den unge fra det tidspunkt, hvor pågældende fylder 18 år.

Reglerne om ungestøtte uddybes i kapitel 12 i Social- og boligstyrelsens håndbog om Barnets Lov. Find håndbogen på sbst.dk **her**.

Rådgivning efter lov om social service (SEL) §§ 10 og 12b

Kommunerne har efter lov om social service et ansvar for at afhjælpe særlige sociale problemer hos voksne, herunder negative konsekvenser af ekstremisme. De primære hjemler til dette er servicelovens (SEL) § 10 og § 12 b. Formålet er, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde en særlig indsats til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer for eksempelvis at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres, eller for at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion og udviklingsmuligheder.

Rådgivning - SEL § 10

I SEL § 10 fremhæves kommunens generelle forpligtelse til at sikre, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning. Rådgivningen skal understøtte den helhedsorienterede indsats, hvor ikke alene støttemuligheder efter serviceloven inddrages, men også forhold, som vedrører blandt andet beskæftigelse, uddannelse, undervisning, sundhed, familiemæssige forhold og andre forhold, som

har betydning. Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og hjælpe borgeren i forhold til øjeblikkelige vanskeligheder og udfordringer. På længere sigt er formålet, at borgeren bliver i stand til at løse opståede problemer ved egen hjælp.

Efter SEL § 10, stk. 1, skal rådgivningen være gratis og tilbydes enhver, som har behov for det. Rådgivningen skal kunne foregå anonymt, jf. SEL § 10, stk. 2.

Rådgivningen kan gives særskilt eller i forbindelse med anden støtte efter SEL eller anden lovgivning, eksempelvis LAB. I forbindelse med rådgivningen er kommunen også forpligtet til at være opmærksom på, om den enkelte har behov for anden form for hjælp efter SEL eller anden lovgivning.

Det kan være gennem et sådant rådgivningsforløb, at der opstår en bekymring eller viden om, at borgeren er tiltrukket eller er del af et ekstremistisk miljø. Her bør der tages kontakt til infohus kommune, som analyserer og vurderer bekymringen og hvis nødvendigt anbefaler igangsættelse af en indsats.

Infohussamarbejdet har som tidligere nævnt primært et kriminalpræventivt fokus, men i og med at infohus kommune analyserer hele borgerens livssituation, vil infohus kommunes anbefalinger ofte også være dækkende som grundlag for iværksættelse af indsatser over for andre sociale problemer end forøget kriminalitetsrisiko; det kunne for eksempel være problemer vedrørende borgerens livskvalitet og personlige udviklingsmuligheder. Det er dog kommunens ansvar som social myndighed at sikre sig, at alle relevante aspekter af borgerens sociale problemer bliver udredt.

Rådgivning - SEL § 12 b

Hvis der er en konkret viden om, at en borger over 18 år er på vej ind i eller ønsker hjælp til at forlade et ekstremistisk miljø, kan SEL § 12 b anvendes i forlængelse af en vurdering i infohus kommune. Denne paragraf forpligter kommunen til at tilbyde målrettet rådgivning til personer over 18 år, der ønsker hjælp. Det kan ske på følgende måder:

- En faktuel rådgivning om borgerens muligheder efter SEL, anden lovgivning eller hos frivillige organisationer.
- En rådgivning med sigte på at motivere borgeren til at modtage støtte til at forebygge en radikaliseringsproces eller forlade et ekstremistisk miljø.

Der bør være særlig opmærksomhed på borgerens samarbejdsvilje og motivation til at indgå i en forebyggende indsats eller modtage støtte til at forlade et ekstremistisk miljø. Hvis motivationen ikke er til stede, kan kommunen iværksætte motivationsfremmende tiltag såsom periodiske samtaler og opfølgning med borgeren. Borgeren vil dog altid have ret til at afvise den målrettede rådgivning.

Kommunen har ifølge SEL § 12 b også mulighed for at udføre opsøgende arbejde og kontakte borgere, som kommunen vurderer enten er tiltrukket af eller ønsker at forlade et ekstremistisk miljø.

Der kan også opstå bekymringer for, at en borger er involveret i ekstremisme i situationer, hvor borgeren ikke har tilknytning til kommunale tilbud. Her kan der også iværksættes en opsøgende indsats, som i relevant omfang bør koordineres med kommunens infohustovholder.

Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme har udviklet en inspirationspakke til mødet med borgere i risiko for ekstremisme. Find inspirationspakken på stopekstremisme.dk [her](#).

Mentor - SEL § 12 b, stk. 2

Efter SEL § 12b, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen, som led i tilrettelæggelse af den målrettede rådgivning efter stk. 1, etablere kontaktperson- eller mentorordninger.

Efter § 12b, stk. 3, skal kommunen endvidere overveje, om borgeren har behov for yderligere støtte efter SEL eller anden lovgivning.

I forlængelse af et forebyggende rådgivningsforløb kan kommunen således iværksætte forskellige indsatser, som har til formål at hjælpe borgeren til et bedre liv. Det kan fx være at skabe alternativer til deltagelse i ekstremistiske miljøer, hvilket beskrives nedenfor.

Case fra en kommune, der har brugt mentorstøtte (SEL § 12 b) i bekymring om ekstremisme¹⁰

Bekymring

Infohus kommune modtager en bekymring vedrørende en 40-årig mand, Y, der har siddet fængslet i flere år for et forhold, der vedrører ekstremisme. Hans familie er en del af et ekstremistisk miljø. Efter endt afsoning ønsker Y hjælp til at få en "normal" hverdag, herunder bolig, arbejde og et bedre familieliv. Y ønsker et liv uden kriminalitet eller kontakt til det ekstremistiske miljø.

Kommunens håndtering sideløbende med koordinering i infohus kommune

I regi af infohus kommune koordineres en indsats bestående af medarbejdere fra kommunens social- og beskæftigelsesforvaltninger samt politiet. Kommunen bevilger mentorstøtte jf. servicelovens § 12b for at forebygge, at Y igen bliver en del af et ekstremistisk miljø. Ligeledes hjælpes Y med at få en bolig via kommunens sociale boligtildeling.

¹⁰ Casen er forkortet og giver derfor ikke et fuldt billede af sagsforløbet i henholdsvis kommune og infohus. Dette skyldes også et hensyn til anonymisering.

Tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB)

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB) kan være relevant at anvende i forebyggelsen af negative konsekvenser af ekstremisme, da hjælp til beskæftigelse kan være en del af løsningen. Man skal dog være opmærksom på, at LAB ikke har forebyggelse af negative konsekvenser ved ekstremisme som sit formål. Formålet med LAB er at bidrage til et velfungerende arbejdsmarked. Men et tilbud efter LAB, der sigter mod at sikre tilknytning til arbejdsmarkedet, kan være en hjælp til at forhindre, at en borger bliver tilknyttet negative sociale fællesskaber, eller at sikre, at man som offer for en ekstremistisk forbrydelse kommer på fode igen.

Tilbud efter LAB har til formål at forbedre borgerens tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket kan være en beskyttelsesfaktor i forhold til at blive involveret i ekstremisme. Tilbud efter LAB kan også indgå i en tværfaglig forebyggelsesindsats efter SEL § 12 b. Tilbuddets indhold bestemmes ud fra en individuel vurdering af borgerens behov og udfordringer.

Koordinerende sagsbehandler – LAB § 36

Borgere i risiko for ekstremisme har ofte komplekse problemstillinger af social karakter. Alt efter hvilken lovgivning, der anvendes, findes der forskellige indsatser til at imødegå disse problematikker. LAB giver i sager med social kompleksitet mulighed for at bevilge en koordinerende sagsbehandler, jf. LAB § 36.

En koordinerende sagsbehandler er en gennemgående myndighedsperson, der balancerer rollerne som myndighed, rådgiver og initiativtager. Vedkommende skal sikre sammenhæng og kontinuitet i en given sag på tværs af sektorer og lovgivningsområder.

Virksomhedspraktik - Kapitel 11 i LAB

Formålet med at bevilge en virksomhedspraktik er at afklare fremtidige uddannelses- og beskæftigelsesmål samt at afdække en persons faglige, sociale eller sproglige kompetencer.

Ud over at virksomhedspraktik fremmer muligheden for beskæftigelse eller uddannelse, som er beskyttende faktorer mod ekstremisme, kan det også udvide borgerens sociale netværk i positiv retning.

Ansættelse med løntilskud - Kapitel 12 i LAB

En ansættelse med løntilskud gives med henblik på oplæring og genoptræning af faglige, sociale eller sproglige kompetencer. Det kan fremme muligheden for at komme i selvforsørgelse og dermed blive en beskyttende faktor mod ekstremisme.

Nytteindsats – kapitel 13 i LAB

Tilbud om nytteindsats gives med henblik på, at personen skal arbejde for sin ydelse. Arbejdet skal have et indhold, som giver den enkelte mulighed for at indgå i et arbejdsfællesskab og udføre samfundsnyttigt arbejde for sin ydelse.

Vejledning og opkvalificering - Kapitel 14 i LAB

Vejledning og opkvalificering tager udgangspunkt i den enkeltes ønsker og forudsætninger for at kunne få job eller uddannelse. Det kan bestå af kurser, uddannelser eller særligt tilrettelagte forløb.

Vejledning er et essentielt værktøj ikke alene i beskæftigelsesindsatsen, men også i forebyggelse, fordi indsigt i egne interesser, muligheder og forpligtelser fremmer muligheden for et aktivt medborgerskab. Opkvalificering går hånd i hånd med vejledningen og handler om at udvikle eller afdække faglige, sociale eller sproglige kompetencer med sigte på opkvalificering til arbejdsmarkedet og/eller opkvalificering til at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Mentorstøtte – Kapitel 26 i LAB

Der er hjemmel i LAB til at bevillige mentorstøtte for at støtte borgeren i at opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse. Udgangspunktet er således at fremme beskæftigelse, men mentorstøtte kan også være en medhjælpende faktor til, at personer i risikogruppen støttes i at fastholde de aktiviteter, som kan forebygge mistrivsel og udvide det sociale netværk i positiv retning.

Mentorerne behøver ikke være ansat af kommunen, men kan være personer, som kommunen indgår individuelle aftaler med. Flere kommuner kan samarbejde om etablering af tilbud, og kommunen kan også benytte private tilbud.

Se også boksen om det landsdækkende korps af mentorer og pårørendecoaches på side 15.

Case fra en kommune, der har brugt mentorstøtte (LAB § 167) og virksomhedspraktik (LAB § 57) i en bekymring for ekstremisme¹¹

Bekymring

En ung gymnasieelev på 18 år, Z, kontakter kommunens ungecenter for at få hjælp. Han fortæller, at han er vred på sin søster, mor og piger på sin egen alder, fordi han føler, at han har svært ved at begå sig med kvinder. Han fortæller også, at han ser voldsomme videoer på internettet for at søge inspiration til, hvordan han kan gøre skade på andre. Han ytrer et ønske om at tale om sine følelser med en kvinde. Ungecentret vurderer, at Z mistrives og er frafaldstruet. De kontakter infohuset om Z.

Kommunens håndtering sideløbende med koordinering i infohus kommune

Efter analyse og vurdering i infohuset, der peger på Z's behov for støtte, bevilger kommunen i første omgang et mentorforløb med en kvindelig mentor for at fastholde Z i uddannelse (LAB § 167).

Der er fra både politiet og kommunens side stor fokus på praktiske foranstaltninger, der skal øge sikkerheden i forløbet. Politiets infohustovholder afholder også en samtale med Z, hvor de taler om, hvilke konsekvenser eventuelle kriminelle handlinger kan få for Z's fremtidsdrømme.

Fokus i mentorforløbet er officielt på job og uddannelse, men mentoren bruger også samtalerne til at tale med Z om hans tanker og handlemåder. Z har gode kreative evner, og det bliver deres sprog for at tale om Z's udfordringer og muligheder. Ekstremismebekymringen bliver ikke italesat over for Z.

Z dropper ud af gymnasiet og kommer på uddannelseshjælp. Han fortæller, at han vil gerne bruge sine kreative evner professionelt, og kommunen bevilger en virksomhedspraktik (LAB § 57) i en kreativ virksomhed som led i en uddannelsesrettet indsats.

Z får af egen læge en henvisning til en privatpraktiserende psykolog. Psykologsamtalerne omhandler ifølge Z blandt andet forholdet til familien.

Mentorforløbet afsluttes efter 1,5 år. På dette tidspunkt har Z fået en læreplads i en virksomhed, hvor han kan bruge sit kreative talent. Han bor stadig hjemme, men har det bedre med sin familie og føler ikke længere, at han har behov for hjælp. Infohuset vurderer, at der ikke længere er risiko for kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv.

¹¹ Casen er forkortet og giver derfor ikke et fuldt billede af sagsforløbet i henholdsvis kommune og infohus. Dette skyldes også et hensyn til anonymisering.

Kontakt og rådgivning

Kontakt Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme:

Generelle henvendelser: 72 14 27 00

Rådgivningstelefon: 72 14 22 14

E-mail: ekstremisme@us.dk

Få mere viden på stopekstremisme.dk

**Center for Dokumentation
og Indsats mod Ekstremisme**